

7. До Григорія Кочура [6]. *Спільнота Василя Симоненка*. URL: <https://vasylsymonenko.org/lysty/grygoriya-kochura-6/>
8. До Євгена Дударя [2]. *Спільнота Василя Симоненка*. URL: <https://vasylsymonenko.org/lysty/evgena-dudarya-2/>
9. До Євгена Дударя [7]. *Спільнота Василя Симоненка*. URL: <https://vasylsymonenko.org/lysty/evgena-dudarya-7/>
10. До Євгена Дударя [8]. *Спільнота Василя Симоненка*. URL: <https://vasylsymonenko.org/lysty/evgena-dudarya-8/>
11. До Івана Світличного [4]. *Спільнота Василя Симоненка*. URL: <https://vasylsymonenko.org/lysty/ivana-svitlychnogo-4/>
12. До Олексія Щербаня [5]. *Спільнота Василя Симоненка*. URL: <https://vasylsymonenko.org/lysty/do-oleksiya-shherbanya-5/>
13. До Олексія Щербаня [13]. *Спільнота Василя Симоненка*. URL: <https://vasylsymonenko.org/lysty/do-oleksiya-shherbanya-13/>
14. До Олексія Щербаня [14]. *Спільнота Василя Симоненка*. URL: <https://vasylsymonenko.org/lysty/do-oleksiya-shherbanya-14/>
15. До Надії Романюк [1]. *Спільнота Василя Симоненка*. URL: <https://vasylsymonenko.org/lysty/nadiyi-romanyuk-1/>
16. Романова Н. В. Екзистенціалізм як основа світогляду Василя Симоненка. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2010. № 50. С. 225–229.
17. Трифонов Р., Яновська Г. Соціолінгвістичний аспект інтертекстуальності в листах Василя Симоненка. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2012. Т. 137. С. 133–136.
18. Чухліб Т., Скуратівська Л. Лінгвостилістика інтимного епістолярію Василя Симоненка. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. 2017. № 36. С. 80–87.

Погонець Іван

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ЙОСИП СЛІПІЙ: ДУХОВНИЙ ЛІДЕР В УМОВАХ РАДЯНСЬКОГО ТОТАЛІТАРИЗМУ

Ключові слова: Українська греко-католицька церква, репресії, патріарх.

Keywords: Ukrainian Greek Catholic Church, repression, patriarch.

Вивчення постаті Йосипа Сліпого в сучасному контексті зумовлено його визначною роллю в історії Української греко-католицької церкви та загалом українського народу. Його ідеї щодо ролі церкви у суспільстві, збереження національної ідентичності та єдності українців не вичерпали своєї актуальності. Вивчення його спадщини важливе для розуміння механізмів духовного опору тоталітарним режимам, а також значення релігійного чинника у формуванні національної свідомості.

Постать Патріарха Йосипа Сліпого є символічною для Української греко-католицької церкви, для якої жорстке ХХ ст. стало періодом випробувань, страждань, занепаду, але й подальшого відродження. Йосип Сліпий – людина незвичайної сили духу, яка залишила глибокий слід в історії України. Він заплатив високу ціну за свою віру та переконання, до кінця був вірним своїм ідеалам [5, с. 123].

Мета цієї розвідки полягає у вивченні постаті Йосипа Сліпого, його духовної та громадської діяльності, а також впливу на розвиток УГКЦ та національну ідентичність в умовах суспільно-політичних змін ХХ ст.

За спогадами Патріарха, Сліпим прозвали когось із його прадідів через його високий зріст і великі, навислі над очима, брови, але інші виводять рід від осліпленого поляками в Терєбовлі мазепинця [6]. У 1912 р., після успішного завершення навчання в Тернопільській гімназії, Йосип продовжив свою освіту у Львівській греко-католицькій духовній семінарії та університеті. Вступні іспити у нього приймав митрополит Андрей Шептицький, який згодом висвятив його в ієрея та спрямував на навчання до Інсбрука, а потім до Риму. У 1922 р., отримавши наукові ступені «магістер агрегатус», доктора філософії та теології, Йосип Сліпий повернувся до Львова. Там він розпочав викладацьку діяльність, став професором, а згодом і ректором Львівської духовної семінарії, яка пізніше перетворилася на академію. У цей період він був найближчим помічником митрополита Андрея Шептицького [1].

Йосип Сліпий був не лише церковним діячем, а й істориком. Він, спираючись на факти, стверджував, що Русь була українською державою, а український народ, із його унікальною культурою та мовою, має давніше коріння, ніж російський. Він був не лише дослідником, але й організатором наукової роботи, що підтверджується виданням вісімнадцяти томів його наукової спадщини. За його вагомий внесок у розвиток науки та культури, а також за активну діяльність у релігійному житті України 1930-х рр. Йосипа Сліпого обрали дійсним членом Наукового товариства імені Т. Г. Шевченка.

Йосип Сліпий активно подорожував країнами Європи, Америки, Азії та Австралії, щоб зміцнити зв'язки з українцями, які проживали за кордоном. Він представляв Українську греко-католицьку церкву на міжнародній арені, прагнучи надати їй незалежного статусу. Хоча Ватикан не підтримав ідею створення українського католицького патріархату, про який мріяв Йосип Сліпий, його зусилля не виявились марними. Серед його досягнень – будівництво собору Святої Софії в Римі, заснування Українського католицького університету імені Святого Климента, організація видавничої діяльності при ньому [5, с. 64].

Коли радянська влада вперше окупувала Західну Україну в кінці 1939 р., митрополит Андрей Шептицький за згодою Папи Пія XII таємно висвятив Йосипа Сліпого на єпископа з правом успадкування посади, надавши йому титул архієпископа Серрейського. Це було зроблено з розрахунком на те, що він стане наступним главою Церкви. Коли Йосипу Сліпому повідомили про це призначення, він висловив побоювання щодо прийняття такої великої відповідальності в такий складний час.

Наприкінці зими 1942 р., коли стан здоров'я митрополита Андрея Шептицького значно погіршився, Йосип Сліпий фактично взяв на себе виконання всіх архієрейських богослужінь. Після смерті митрополита Шептицького 1 листопада 1944 р. Йосип Сліпий очолив Галицьку митрополію. Спочатку влада його не чіпала, але у 1945 р., після публікації статті Ярослава Галана «З хрестом чи ножем», у якій той звинуватив греко-католицьку церкву, що вона є «агентом Ватикану» і таємно співпрацює з німецькими військами, уніатську церкву закрили, а Йосипа Сліпого заарештували [2, с. 66].

У таборах Йосип Сліпий працював на будівництві по 11 годин щодня. Він переніс тяжкі хвороби – дизентерію та пневмонію, – а також обмороження ноги.

Незважаючи на це, він щоденно проводив богослужіння. Замість вина, необхідного для причастя, він використовував воду, настояну на родзинках, які йому передавали. Щоб захиститися від доносів, він спілкувався з іншими ув'язненими священниками латиною [4].

Йому висували звинувачення у підривній діяльності проти держави, шпигунстві на користь Ватикану та в тому, що він жив за кошт простих людей, тому його було засуджено до 8 років ув'язнення. Згодом термін позбавлення волі було продовжено ще тричі, кожного разу за те, що він продовжував виконувати свої обов'язки священника. Навіть перебуваючи у в'язниці, Йосип Сліпий залишався беззаперечним лідером. Багато впливових людей, зокрема папа Іоанн XXIII та президент США Джон Кеннеді, докладали зусиль для його звільнення. Зрештою, це вдалось у січні 1963 р. Після звільнення, не маючи змоги повернутися до Львова, Йосип Сліпий оселився у Ватикані, де наприкінці 1963 р. отримав титул Верховного архієпископа, а в 1965 р. був проголошений кардиналом Папою Павлом VI [3, с. 124–125].

Підсумком життя Йосипа Сліпого стали «Спомини», які відкривають перед читачами не лише життєвий шлях видатного церковного діяча, а й складні релігійно-політичні реалії XX ст. Їх написання розпочалось у 1963 р., коли митрополит після 18 років ув'язнення опинився в Римі. Спогади містять критичні оцінки багатьох осіб включно з представниками як радянської влади, так і церковного середовища. Вони викривали реалії радянської політики щодо релігії, яка на Заході ще не була повністю зрозумілою. Навіть більше, Ватикан у той час проводив так звану «східну політику», що передбачала налагодження діалогу з Москвою, тому гостра критика радянського режиму з боку церковного діяча могла поставити під загрозу ці дипломатичні зусилля.

Спогади містять унікальні свідчення про митрополита Андрея Шептицького, внутрішні конфлікти у греко-католицькому середовищі, напружені відносини з польською владою та Ватиканом. До того ж «Спомини» дають змогу зазирнути у внутрішній світ Йосипа Сліпого та краще пізнати його як особистість. Вони показують його не лише як духовного провідника, а й як людину зі своїми сумнівами, стражданнями та мріями [6].

Життя та діяльність Йосипа Сліпого стали символом стійкості, мужності та відданості релігійним і національним цінностям в умовах жорстоких радянських репресій. Йосип Сліпий продемонстрував виняткову здатність до збереження та розвитку Української греко-католицької церкви в умовах тоталітарного тиску. Діяльність у таборах і подальша робота в еміграції свідчать про його стратегічне мислення та організаційні здібності. Його спогади та архівні матеріали є цінним джерелом для вивчення історії радянських репресій та опору тоталітарному режиму.

Джерела та література

1. Біблійний Йосиф України (до річниці від дня народження Йосипа Сліпого). *Український інститут національної пам'яті*. URL: <https://uinp.gov.ua/informaciyini-materialy/statti/bibliynnyu-yosyf-ukrayiny-do-richnyci-vid-dnya-narodzhennya-yosypa-slipogo>
2. Боднарчук Ю. Митрополит Йосиф Сліпого в епіцентрі протистояння Ватикану та СРСР. *Наукові проекти соціально-гуманітарного факультету ЗУНУ*. 2022. С. 65–70.

3. Боднарчук Ю., Франчук Н. Життєвий шлях Йосипа Сліпого як зразок національно-патріотичного виховання молодого українця. *Наукові проєкти соціально-гуманітарного факультету ЗУНУ*. 2022. С. 123–126.
4. Мандзюк Д. Митрополит Йосип Сліпий 18 років відбув у радянських концтаборах. *Gazeta.ua*. 2012. URL: https://gazeta.ua/ru/articles/history-journal/_mitropolit-josip-slipij-18-rokiv-vidbuv-u-radyanskih-konctaborah/421895
5. Онуфрієнко О. Видатний церковний діяч України Йосип Сліпий. *Наукові проєкти соціально-гуманітарного факультету ЗУНУ*. 2022. С. 63–65.
6. Сліпий Й. Спомини / ред. І. Дацько, М. Горяча. 3-тє вид. Львів, Рим: Видавництво УКУ, 2017. 632 с.

Павлік Марина

*Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного*

ПОСТАТЬ ГЕНЕРАЛ-МАЙОРА СЕРГІЯ КУЛЬЧИЦЬКОГО У НОВІТНІЙ ІСТОРІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Ключові слова: Національна гвардія України, Антитерористична операція, повномасштабне вторгнення, Герой України.

Keywords: National Guard of Ukraine, Anti-Terrorist Operation, full-scale invasion, Hero of Ukraine.

24 лютого 2022 р. російська федерація розпочала повномасштабне вторгнення в Україну, що стало найбільшим воєнним конфліктом у Європі з часів Другої світової війни. Ця агресія спричинила масштабні руйнування, численні жертви серед цивільного населення та глобальні геополітичні наслідки. Всупереч нормам міжнародного гуманітарного права, армія країни-агресора з особливою жорстокістю продовжує стирати з лиця Землі цілі міста. Ворог продовжує прикривати свої злочини абсурдними гаслами щодо «денацифікації та демілітаризації» України, продовжує завдавати ракетних ударів по житлових будинках, лікарнях, школах.

Стараннями невеликої групи «платних» пропагандистів і колаборантів російський уряд довгі роки переконував себе, що його болісне втручання у внутрішні справи України сприймається її народом схвально. Російські воєначальники розраховували, що їх зустрінуть квітами, що українська армія не зможе дати гідну відсіч, що через кілька днів після вторгнення їхні солдати пройдуть парадом по Хрещатику. Проте вони помилялися. Світ був вражений силою українського супротиву, стійкістю нашого війська і згуртованістю народу. Українці не тільки не прийняли окупантів, а й дали їм рішучу відсіч, розвінчавши кремлівські ілюзії про «легку перемогу».

Але чи почалася російсько-українська війна у лютому 2022 р.? Звісно, ні. Війна триває вже 11 років. Незаконна анексія Криму, створення маріонеткових квазіреспублік на окупованих територіях Донецької та Луганської областей – все це відбулося ще у 2014 р. Іловайськ, Слов'янськ, Широкине... Ці назви завжди закарбувалися в нашій історії як символи боротьби та незламності.